

rámutat egy fejlődő közösség törekvésére, hogy Krisztus ismeretét vigye — lehetősége szerint — az embereknek. Érzik, tudatossá akarják tenni, hogy minden megkeresztelt a „királyi papsághoz” tartozik, s így az Egyház minden tagjának sugároznia kell a Krisztustól kapott örömhírt. Európa országaiban természetesen más a helyzet. De itt sem kevésbé érvényes, hogy a gyermekek első katekétái a szülők. Itt sem kevésbé fontos az egyházközség szerepe. Mindenesetre tanulságos, hogyan próbál az Egyház megbirkózni a katekézis feladatával a föld különböző részein.

Lelöczky Gyula

A HITOKTATÁS HELYZETE AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

„Jöjjön, atya, nézze meg maga is” — ezzel fogadnak az Egyházmegyei Hitoktatási Iroda második emeleti helyiségében. Az Iroda mind a hat — két apáca és négy világi — alkalmazottja egy munkába merült szerelő körül áll. Odamegyek s látom, hogy a szerelő magnószerű készüléken dolgozik. „Most érkezett”, mondja Helen nővér, „videoszalagos magnó. Csak ráteszünk egy szalagot, hozzákapcsoljuk a tévékészülékhez, és a legjobb előadókat láthatjuk, hallhatjuk. A magnó könnyű, vihetjük magunkkal a plébániákra.” A szerelő végez, a képernyőn Bernhard Häring alakja jelenik meg, és a keresztény lelkiismeret szabadságáról kezd beszélni. Még néhány percig tart az izgalom, majd Lois nővér, az Iroda feje, a szobájába tessékel és kérdéseimre kezd válaszolni. Ebből a beszélgetésből származik az alábbi cikk javarésze. A cikk az országos helyzetet próbálja bemutatni, de emellett — mint „cseppben a tengert” — a dalasi egyházmegye életéből vett adatokkal, jellemző példákkal illusztrálja ezt a helyzetképet.

* * *

Az Egyesült Államok egyházi életének az 1884-ben megtartott III. Teljes Baltimore-i Zsinat adta meg jellegzetes, sok szempontból egyedülálló formáját. Ekkor öltött formát és vált előírássá az az ideál is, hogy minden katolikus gyermeknek katolikus plébániái elemi iskolába kell járnia. Iskolák ezreit építették fel plébániatemplomok mellett, és az apácák túlnyomó többségének ettől fogva az ezekben az iskolákban való tanítás lett az életfeladata. Az iskolák fejlődésük csúcspontját az 1963/64-es tanévben érték el: mintegy 11 000 iskolában 76 000 apáca és 38 000 világi tanerő 4.5 millió diákot tanított. Főként finanszírozási nehézségek következtében az utóbbi 15 év során sok iskola becsukta kapuit; 1972-re az iskolák száma 9000-re, a diákok száma 3 millióra csökkent. Úgy tűnik, hogy a számok ezen a szinten megállapodtak, nem mutatnak további lényeges változást. Az elemik mellett természetesen igen sok katolikus kö-

zépiskolát, sőt egyetemet is alapítottak az elmúlt száz év során, főként szerzetesrendek, de egyházmegyéik is.

A katolikus iskolákban a hitoktatás nagyon intenzív; sok helyen minden tanítási napon van hittanóra is. Probléma volt azonban kezdetől fogva, hogy az 1884-ben törvénnyé vált ideál teljesen sohasem valósulhatott meg. Az állami iskolákban a diákok ingyenesen tanulnak; ezzel szemben a katolikus iskolákat a hívek adományaiból, elsősorban tandíjából tartják fenn. Sok szülőnek nem áll módjában tandíjat fizetni, és ezért gyermekeiket az állami iskolába járatják. Az egyház és állam szétválasztottsága miatt az állami iskolákban nincsen hitoktatás. A plébániai iskolák hitoktatása mellett tehát egy teljes másik hitoktatási rendszert kellett felállítani. Így jött létre az állami iskolások hitoktatási szervezete egy még a tridenti reform által kezdeményezett és X. Szent Pius pápa által felújított testület, a Confraternity of Christian Doctrine (Keresztény Tanítás Társasága), röviden C. C. D. szárnyai alatt. Ez az oktatás hétköznapi estei óráiban, szombat és vasárnap délelőtt folyik a plébániai iskolák tantermeiben. A hitoktatók túlnyomó többségben önkéntes felnőtt világiak, helyenként apácák és a plébánia papjai is segítenek a munkában.

A Zsinat után történt az a felismerés, hogy a hitben való növekedés életre szóló feladat, nem korlátozódhat az iskolás korra. Sok helyen már iskolás kor előtti gyermekeknek elkezdik a hitoktatást, 3—4—5 évesek részesülnek rendszeres tanításban, természetesen koruknak megfelelő játékos formában. Egyre nagyobb hangsúlyt kap a plébániák életében a felnőttek oktatása. Különböző korosztályú felnőtteknek szerveznek biblikus, dogmatikai, gyermeknevelési, lelkeségi kurzusokat. Különös hangsúly van a lelkeségen. Nemcsak a szigorúan vett hittani kurzusok elsődleges célja, hogy a résztvevők vallásos életét elmélyítse, de pl. olyan tanfolyamon is, ahol az a téma, hogy hogyan legyenek a hallgatók jobb szülők, először nem annyira a nevelési módszereket hangsúlyozzák, hanem a lelkeség színvonalának emelésére törekednek, hogy a hallgatók előbb jobb keresztények, jobb emberek legyenek, s akkor természetesen könnyebben válnak jobb szülőkké is. Néha a résztvevők húzódoznak attól, hogy saját magukkal foglalkozzanak — ez mindig nehezebb, mint objektív, „külső” témákat megbeszélni —, gyakran viszont igazi igényt, éhséget mutatnak imaeléletük mélyülése, személyiségük érése iránt.

Egy ilyen sokirányú, sok személyre kiterjedő oktatási hálózat színvonalas és zökkenőmentes munkáját biztosítani nem könnyű feladat sem plébániai, sem egyházmegyei szinten. Minden plébániának van vallásoktatási igazgatója, aki sok esetben az egyik plébániai pap, de gyakran rátermett világi. Az ő feladata őrizzel az évi munkát megszervezni, megfelelő számú képzett oktatót biztosítani, az év során órákat látogatva figyelni, nincs-e fennakadás, probléma.

Egyházmegyei szinten minden püspökségen működik egy hitoktatási iroda, melynek célja, hogy a plébániákat hitoktatási munkájukban segítse. A segítség főként kétirányú: egyrészt megszervezik és vezetik a hitoktatók képzését, más-

részt gyűjteményükből diafilmeket és más audio-vizuális segédeszközöket adnak kölcsön a plébániáknak.

Allandó nehézség volt, hogy a laikus hitoktatóknak, bár nagyon áldozatkészek és lelkesek, nincs meg a kellő felkészültségük. Az egyházmegyék nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy segítsenek ezen a helyzeten. Így pl. Dallasban 1977-ben az egyházmegye hitoktatási irodája irányítása alatt, római jóváhagyással, megalakult a X. Szent Pius Katechetikai és Pasztorális Intézet, amelynek fő célja jó hitoktatók képzése az egyházmegye számára. Már az első évben 640 beiratkozott hallgatója van az intézetnek. Az előadások a város különböző plébániáin és több vidéki városban folynak. 13 tanfolyam Dallasban, nyolc vidéken hallgatható, három továbbin pedig levelező úton lehet résztvenni; e háromban 62 a résztvevők száma. Néhány éven belül csak az taníthat majd hittant, aki megfelelő számú tanfolyamot elvégzett. Általános iskolai fokon 120, középiskolások és felnőttek oktatásához 180 órát kell hallgatni. Egy tanfolyam általában 20 órából áll. Rendes körülmények között két év alatt lehet megszerezni a hitoktatási bizonyítványt. A tanfolyamok nemcsak hitoktatásra, hanem különleges lelkipásztori munkára, mint pl. betegek és rabok pasztorális szolgálatára is felkészítenek.

A dallasi egyházmegye területén 2.5 millió ember él, de ebből csupán 130 ezer a katolikus. A katolikus plébániák száma hatvan. Az általános iskolás korú gyermekek közül 9700 jár katolikus iskolába; rajtuk kívül még 15 200 állami iskolába járó tanuló kap hitoktatást. Az egyházmegye 7 katolikus középiskolájába 3500 diák jár, ezeken felül mintegy 4000 állami iskolába járó középiskolást tanítanak hittanra. Összesen tehát 32—33 ezer fiatal részesül vallásoktatásban. Már az iskolások magas száma is mutatja, hogy a katolikus népesség aránylag fiatal; ezt még jobban kiemeli a tény, hogy míg az elmúlt évben 5250 személyt kereszteltek meg (ebből 750 felnőtt volt), csak 900 katolikus halt meg.

* * *

Beszámolóinkat a tankönyvekről stílszerűen ilyesféle megállapítással kezdetnénk: „Kezdetben vala a baltimore-i katekizmus.” Kétségtelenül ez a legismertebb amerikai hittankönyv, nemzedékek hite táplálkozott belőle. Mintegy félévszázados törekvés gyümölcseként a III. Teljes Baltimore-i Zsinat tekintélyével először 1885-ben jelent meg, mint az egész országban egységesen használandó hittankönyv. Alapanyaga a tridenti reform szellemében megírt, 1649-ben kiadott angol Douay-katekizmus, kibővítvé részint 19. századbeli amerikai katekizmusokból kölcsönzött, részint új, saját szöveggel. Pedagógiai szempontok figyelmen kívül hagyásával, kérdés—felelet formájában a katolikus teológia leegyszerűsített summáját adja. 1941-ben átdolgozott kiadásban jelent meg, s ebben a formában kb. 1960-ig volt általános használatban.

A jó hitoktatás egyszerre értelmi és érzelmi nevelés, nemcsak ismereteket ad, hanem a szívet is alakítja Isten befogadására. Míg ez a felismerés Európá-

ban már több mint 25 éve megtörtént, az Egyesült Államokban a 60-as évek elejéig a hitoktatás szinte kizárólag pusztán a kognitív szinten folyt. Amikor aztán a hitoktatók végre rájöttek az affektív oldal fontosságára, akkor a másik végletbe estek és az ismeretközlést elhanyagolva egyedül arra törekedtek, hogy tanítványaik „megtapasztalják” Istent és világát. Csak mintegy öt éve kezdődött az egyensúly keresése a két véglet között, egyre jobb eredménnyel: egyre inkább sikerült az értelmi és érzelmi elemeket szerves egységben alkalmazni a hitoktatásban.

A fejlődés a tankönyvkiadásban is figyelemmel kísérhető. A 60-as évek elején érkeztek el Amerikába a II. világháború utáni kateketikai irányok és azok gyümölcsei, mint pl. a német katekizmus vagy a párizsi Saint Severin plébánia hittankönyvsorozata. Ezek fordításai mellett egymás után jelentek meg eredeti amerikai hittankönyvek is, előbb az Európából érkező liturgikus-bibliikus-kateketikus irányok elveinek alkalmazásával, majd, a Zsinatot követő években, egyre nagyobb számmal a több-kevesebb sikerrel megszerkesztett önálló kísérletek. A püspöki kar 1971-ben kiadott felmérése nem kevesebb, mint 25 hittankönyvsorozatról mond értékelő ítéletet. A felmérést követően már valamennyi tankönyvsorozatot átdolgozták és újra kiadták, némelyiket nem is egyszer. Az egyházmegegyék nagy része a kapható sorozatok közül kiválasztotta a legjobbakat — általában négyet-hatot —, és azokat írta elő mint használandó tankönyveket.

* * *

Helen nővér feladata az általános iskolás korú gyerekek hitoktatóinak képzése, tanácsokkal való ellátása. Kérészemre elmondja, mit szokott általában ajánlani a hitoktatóknak.

Talán mindennél fontosabb az alapos készülés. Jól felkészülve egy gyengébb oktató is jó órát tud tartani, készülés nélkül a legtehetségesebb nevelő órája is lapos lesz. Legyen a készülés imádságos. A hitoktató a Szentlélek munkatársa és eszköze: az Ő számára készíti a talajt, Ővele hinti a magot a lelkekbe. A Lélek jelenléte nélkül az óra csak hiú ügyeskedés lenne.

A hitoktató egyedül tehetetlen a szülők segítségével nélkül. A tanév kezdete előtt hívja össze a szülőket, mutassa be nekik az év anyagát. Több tankönyvsorozat külön segédkönyvet ad ki szülők számára, amelynek segítségével nemcsak figyelemmel kísérhetik, de el is mélyíthetik gyermekeikben a tananyagot, s igyekezhetnek, hogy életükkel jó példát adjanak, megmutassák, hogyan kell gyakorlattá váltani a tanultakat. A hitoktató tartson állandó kapcsolatot a szülőkkel, engedje meg azt is, hogy látogathassák az órákat.

Az „öravázlat” legyen minél egyszerűbb. Valójában csak arra kell ügyelni, hogy három alapvető lépés meglegyen az órában:

1.) ahhoz, hogy az anyag életszerű legyen, hozzá kell kapcsolni a gyermek élettapasztalatahoz az ő életéből vett példával vagy egy történettel;

2.) az óra tulajdonképpeni anyaga legyen a nevelő mondani-
valója, ne a könyv: ő beszéljen, könyv nélkül, a könyv csak az irányvonalát
adja meg a beszélgetések;

3.) engedjük meg a gyermekeknek, hogy hitük választ a tanultakra
kifejezzék, szavakba öntsék. Adjunk időt csendes gondolkodásra, hogy a tanuló
felelni tudjon az Úrnak: mit tehetek én, hogyan mutathatom meg hálámat, s
hogy milyen sokat jelent számomra az új misztérium. Irányítsuk a gyermeke-
ket, hogy írjanak egy imát, amelyben érzéseiket kifejezésre juttatják.

Minél idősebbek a tanulók, annál többet alapozhatunk a korábban tanultakra
és élettapasztalatukra; de egyúttal az idősebb tanuló egyre inkább probléma
lesz önmaga számára, s így segítenünk kell őt önmaga megértésében is.
Mivel ebben a korban könnyen visszahúzódnak a felnőttektől, újra és újra érez-
tetnünk kell velük, hogy megbízhatnak bennünk.

Az audiovizuális segédeszközök, mint pl. film, diafilm, maradjanak mindig
segédeszközök; sohasem helyettesíthetjük az oktatást. Ezeket használhatjuk
vagy a korábban elmondott anyag megerősítésére, vagy mint bevezető, életből
vett példát az érdeklődés felkeltésére. Kövessen minden bemutatót rövid be-
szélgetés, hogy a tanulók kicserélhessék egymással gondolataikat a látottak-
kal-hallottakkal kapcsolatban. Hatásos segédeszköz a hangszalagról, lemezzről
játszott zene is, — sok vallásos témát dolgoztak fel újabb színvonalas dal-
ban. Ahogy a gyermekek hallgatják a zenét, szöveget, elmélyül bennük a tanult
anyag.

Bevált önkifejező eszköz rajzolni engedni a tanulókat. Rajzolás közben gon-
dolkoznak, jobban magukévá teszik a hallottakat, és teremtő módon kivetítik
gondolataikat. 5.—6. általános iskolás korig nagyon szeretnek a gyerekek kis
dráma formájában lejátszani egy-egy bibliai történetet, vagy élethelyzetet, er-
kölcsi probléma-esetet.

Imádság nélkül sohase legyen hittanóra. Nem szükségszerű, hogy mindig
imával kezdődjön; bárhol be lehet illeszteni akár egy ismert ima elmondását,
akár alkalmat adni a spontán hangos imádkozásra.

Legyen meg az anyag rövid összefoglalása is: mit kell ennek az órának az
anyagából megtanulni, mire emlékezzünk. A könyvek általában tartalmaznak
ilyen rövid összefoglalást, amelyet a gyerekek otthon megtanulhatnak. Aján-
latos osztályzatot is adni a gyerekeknek; ez lehetőleg kétféle legyen: egy az
anyag elsajátításáért, egy az órákon való részvételért, bekapcsolódásért.

* * *

Összehasonlítva az 5—6 évvel ezelőtti helyzettel, ma a középiskolás vallá-
sos nevelés helyzete sokkal jobb. Jobbak a könyvek, jobb a tanítás is, de első-
sorban jobban a diákok: komolyabbak, érdeklődőbbek, nyitottabbak a vallásos
kérdések iránt.

Katolikus középiskolákban általánossá vált a gondolat, hogy az iskola hit-
közösség: nem a „hitoktató” egyedüli felelőssége és gondja a diákok hitbéli

növekedése, hanem az egész tanári karé. Ezt az elvet a nevelők többfelé a tanári karok számára rendezett lelkigyakorlatokon teszik magukévá, mélyítik el.

Elfogadott alapelv ma az is, hogy az első a fiatalok pasztorális szolgálata. A katekézisnek túl kell mennie a pusztá tananyag-oktatáson, inkább a hit fejlődését igyekezzék elsősorban előmozdítani. Ne válják a jóhír továbbadása katekézis helyett teológiai fejtegetéssé sem; inkább mutassa be annak emberi és hitbéli dimenzióit, amit a diák beleépíthet saját életébe.

Hogy a diákokban kialakuljon a meggyőződés: az emberi élet lényeges része másoknak szolgálni, sok középiskola a felebarát valamilyen formában való szolgálatát az iskolai munka részévé tette. Példák: gyengébb tanulókat instruálni, betegeket látogatni, kisgyerekekkel foglalkozni.

Nagyon népszerűekké váltak a középiskolákban a lelkigyakorlatok. Legtöbb helyen azt is megértették: nem szabad, hogy a lelkigyakorlat az iskolaév elszigetelt eseménye legyen, ellenkezőleg igyekeznek a vallásos nevelés egész évi programjának egy jelentős állomásává, szerves részévé tenni.

Több egyházmegye hitoktatási irodája tanterveket dolgozott ki a hozzátartozó középiskolák számára. Egy ilyen tanterv csak akkor éri el a célját, ha elég rugalmas ahhoz, hogy az iskola helyi szükségleteihez alkalmazni lehessen. A legfőbb szempont mindig a diák érdeke legyen, ne pedig felsőbb irányelvek követése.

Az utóbbi öt év egyik legfontosabb fejleménye a tizenévesek vallásos nevelésében a „totális ifjúsági program” gondolatának kialakulása. A programot az jellemzi, hogy az egész a fiatalok által, az ő számukra és övelük történik. Az egyik dallasi káplán rövid idő alatt igen szép eredményeket ért el ezen a téren. Elégtelennek találta a tantermi hitoktatást, úgy érezte, hogy a fiataloknak többre van szükségük. Vezetőcsoportot alakított, melynek tagjai egy apáca, egy nős diákonos, egy fiatalasszony és egy világi férfi. Ez a gárda ifjúsági vezetők képzését végzi, akik 10—20 fiatalból álló csoportot irányítanak. Totális, átfogó a program annyiból is, hogy nem merül ki vallásos ismeretek oktatásában, hanem kiterjed a fiatalok életének más területeire is, pl. együtt mennek szórakozni, kirándulni, vagy közösen vesznek részt valami másoknak segítő programban. Eddig harminc ilyen vezetőt képeztek ki a plébánián.

* * *

A Zsinat szerint a hitoktatás feladata, hogy „a tanítás fénye által az emberekben élő, tudatos, tevékeny hitet alakítson ki” (Christus Dominus, 14). Hogy változó világunkban ez a feladat kellő módon megvalósulhasson, a Zsinat azt is előírta, hogy a megfelelő római hatóság hitoktatási direktóriumot adjon ki (uo. 44). Válaszként erre a felhívásra a Papi Kongregáció 1971-ben kiadta az Általános Hitoktatási Direktóriumot, amely elveket és útmutatásokat fektet le a vallásoktatás számára, s egyúttal sürgeti a különböző országok püspökeit, hogy ezeket a helyi körülményekre alkalmazva országos direktóriumokat állítsanak össze. Az U.S.A. püspökei is megkezdték a munkát. A feladat óriási volt:

hatalmas területen szétszórt, igen különböző körülmények között élő, sokarcú, közel 50 milliós katolikus népesség számára egységes irányelveket lefektetni emberfeletti vállalkozás, s így nem csoda, hogy hat évet vett igénybe. A munkát egy bizottság végezte, de belevontak nagyszámú minden rendű és rangú katolikust is. Csak egy példa a munka széles körére és alaposságára: az első fogalmazványt 650 000 példányban adták ki, 11 000 gyűlésen tárgyalták meg negyedmillió résztvevővel, eredményként 76 000 változtatási javaslatot adtak be. 1977 novemberében a püspöki konferencia őszi gyűlése a harmadik átdolgozott fogalmazványt fogadta el mint végleges, római jóváhagyásra felterjesztendő szöveget, de még ezen a gyűlésen is 300 változtatás kérdésében szavaztak.

A hat év során két fontos dokumentum jelent meg, mint ideiglenes útmutatás: a „Tanítani, ahogy Jézus tette” c. pásztorlevél 1972-ben és az „Alapvető tanítások katolikus vallásoktatás számára” c. írás 1973-ban. Az előbbi inkább gyakorlati alapelveket és tanácsokat fektet írásba, az utóbbi a tananyagot foglalja össze, melyre az oktatásnak ki kell terjednie. Mindkét dokumentum anyagát beledolgozták az országos direktórium szövegébe is.

Az országos direktórium tervezett címe: *Megosztani másokkal a hit fényét*. A végleges szöveg püspököknek szétosztott gépelt kiadása 253 oldalra terjed. Fejezetcsoportok a következők:

I. Kulturális és vallási jellegzetességek, amelyek befolyásolják a hitoktatást az Egyesült Államokban. (Faji és nemzeti etnikus különbségek, sok vallás jelenléte, tudományos és technikai fejlettség, a család helyzete.)

II. Az Egyház hitoktatási szolgálata általában. (A katekézis mint igeszolgálat; a katekézis forrása, formái, jelei.)

III. A kinyilatkoztatás, hit és katekézis viszonya. (Isten önkinyilatkoztatásának és a hitnek a mibenléte. Ezek megértése elengedhetetlen az eredményes hitoktatáshoz.)

IV. Az Egyház misztériuma és a katekézis. (Az Egyház természete, jegei; öku-menizmus.)

V. A keresztyén tanítás fő elemei. (A dogmatikai és morális tanítás összefoglalása.)

VI. Liturgia, szentségek és katekézis. (Előkészítés a szentségek felvételére.)

VII. Hitoktatás és a társadalom szolgálata. (A társadalmi igazságosság és a keresztyén tanítás.)

VIII. Katekézis és a hitben való érettség. (Hitoktatás életkorok és élethelyzetek szerint.)

IX. A hitoktató személye. (Az ideális hitoktató tulajdonságai; felkészülés a hitoktatásra.)

X. A hitoktatás megszervezése. (Plébániai, egyházmegyei és országos szinten, különböző fokú iskolákban; a szemináriumi nevelés.)

XI. A hitoktatás és a tömegközlelési eszközök. (Rádió, televízió, újság.)

* * *

Az amerikai hitoktatás jelenlegi helyzetét, irányzatait, jövő feladatait egy kis tallózással a leghitelesebb forrásból: az U.S.A. püspökeinek az 1977-es római szinóduson elhangzott felszólalásaiból még jobban felderíthetjük.

Joseph Bernardin, Cincinnati érseke és a püspöki konferencia elnöke írásbeli beadványában négy elemet sorol fel, amelyek mindegyikének jelen kell lennie a jövő katekézisében:

1. Ima. Minden pasztorális munka célja egyesíteni az embereket Istennél Jézus Krisztus által. Így az ima, amely a cél megvalósulása, elejétől végéig át kell hogy hassa a katekézist. Nem szabad, hogy mesterkéltt függelékké fokozzák le az oktatás végén. Az ima Isten jelenlétének megtapasztalása mibennünk, az alap, amelyre minden katekézis épül, és a csúcspont, amely felé növekszik.

2. Közösség. A katekézis bevezetés az egyházi közösségbe. Elsődleges fontosságú tehát, hogy létezzék egy ilyen közösség, amely befogadja azokat, akik az oktatást kapják. Különbözően csak hamis reményeket ébresztünk a fiatalokban, és az eredmény elidegenedés lesz az Egyháztól. A közösségteremtés különösen nehéz probléma túlságosan nagy plébániákon vagy nagyvárosi környezetben, ahol az egyes hívő gyakran csak anoním résztvevője a templomi szertartásoknak.

3. Szolgálat. Az elveket gyakorlattá kell váltani, az igazságot tenni kell szeretetben. Tett, szeretetszolgálat lényeges része a katekézisnek. A múltban a katekézis néha túl elméleti volt, túlságosan távoli az élettől. Különösen a fiataloknak kell megtapasztalni a tényt, hogy Krisztus, a Szolga, az Egyházban ma is szolgálja testvéreit.

4. Mondanivaló. Ima, közösség, szolgálat csak elősegítik, de nem helyettesíthetik a hitben való oktatást. A hitet tanulni kell. Sajnos, van, aki azonosítja a hitoktatást szavak memorizálásával. A szóbeli megfogalmazás természetesen hasznos és szükséges, de önmagában nem elegendő. Az emberi közlés sokkal gazdagabb, mint pusztá szavak. Isten szava az egész személynek szól és az egész ember — értelem, szív, akarat, érzelmek, belső magatartás és értékrend — mind mélyebb megtérését próbálja létrehozni. A hit Istennek, mint valóságos élő személynek az elfogadása; de Vele együtt elfogadjuk azt is, amit elmond, készek vagyunk felkutatni és életünk, gondolkodásunk részévé tenni mindazt, amit Jézus tanít. Jézus jóhírét tanulni nem annyira kötelesség, mint inkább a keresztény élet központi kalandja. A katekézis feladata, hogy így is mutassa be. A korszerű katekézis ma talán sürgetőbb feladat, mint eddig bármikor: igen fontos, hogy amint az emberek egyre műveltebbek lesznek más területeken, ne maradjanak vallásilag analfabéták, az Egyház tanításainak csak éretlen, gyermeki fokon való megértésével.

A „mondanivaló“-val kapcsolatos egy másik amerikai főpap, John Wright bíboros figyelmeztetése, hogy a katekéta ügyeljen, nehogy új módszerekkel próbálkozva új dolgokat is tanítson. Lerini Szt. Vincét idézi: „Quae didicisti doce ut cum dicas nove, non dicas nova.”

John Whalon, Hartford, Connecticut érseke felszólalásában azt a gondolatot fejtette ki, hogy a katekézist ma nem annyira életkorra, mint inkább problémákra kellene alkalmazni. Négy alproblémát sorol fel:

1. Gyermek számára különösen nagy probléma az élet változékonysága, a szilárdság, állandóság és az abból folyó biztonságérzet hiánya. Korunkban nemcsak az apa, de gyakran az anya is távol van az otthontól, a válás általános jelenség, a család ereje meggyengült, s ennek következtében a gyermekek problémái megnöttek. A hitoktatásnak ilyen időkben családivas szellemet kell sugározni, Istent Atyának bemutatni, aki törődik velünk, Jézust, mint az Urat, Testvért és Tanítót megismertetni, az Úr anyját, Máriát pedig mint a bennünket gyermekévé fogadó édesanyát.

2. A tizenévesek problémája az egyedüllét. Ezeknek a katekézis minden egyes személy Isten előtti méltóságát és értékét mutassa meg, láttassa meg velük igazi emberi közelségben Krisztust, aki szintén magányos volt: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be” (Jn 1,11).

3. Az emberi élet különböző szakaszaiban probléma az elidegenedés a társadalomtól, Egyháztól, még Krisztustól is. Ezek számára az Egyháznak úgy kell megmutatkoznia, mint igazi közösségnek hitben és szeretetben. A plébánia saját létében legyen ennek bizonyítéka.

4. Bizonytalanság, betegség, halálfélelem: az idősebb kor e problémáival Krisztus szenvedése fényében kell szembenézni. Mindig újra meglepő tény, hogy Krisztus életének és halálának példája mennyire megerősít bennünket.

Raymond Lucker (New Ulm, Minnesota) azt mutatta meg a szinódus résztvevőinek, hogy ma a felnőttek katekézise égetőbb kérdés, mint a gyermekeké. Csak hittel teli felnőttek teremthetik meg azt a légkört, amelyben gyermekek és fiatalok katekézise eredményesen folyhat. Pedig azon felül, hogy sok felnőtt katolikus nem is jár templomba, az is tény, hogy szívében még sok templombajáró sem tért meg. A gyermekek vallásos nevelésének első lépése a felnőttek vallásos nevelése.

Az U.S.A. püspökeinek egy közös írásbeli nyilatkozata arra a tényre mutat rá, hogy híveik javarésze pluralista környezetben él. „Az Egyház felelőssége”, írják, „hogy előkészítse a gyermekeket és fiatalokat olyan társadalomban élni, amelyben az embereknek különböző hitük van, vagy egyáltalán nincs is hitük. A hála Isten kinyilatkoztatásáért és a hit öröme fel kell hogy ébressze bennünk a vágyat, hogy megosszák másokkal, amit az Úr nekik elmondott. Az isteni misztérium iránti tisztelet és szeretet tegye őket nyitottá, hogy értékelni tudjanak minden igazat és szépet, amit mások felfedeztek, abban a reményben, hogy vágyuk az igazság után elviszi őket Isten igazi megismerésére Jézus Krisztusban, aki Isten teljes kinyilatkoztatása.”

* * *

„Mi a legbiztosabb tünet ma az amerikai hitoktatásban?”

Lois nővér habozás nélkül válaszolja, mint akinek mindennapos tapasztalat támasztja alá meglátását: „Az, hogy a családok szükségét érzik, hogy mint család katekézisben részesüljenek. Teljes, 'totális' család akarnak lenni. Felrázta őket a válások nagy száma, megértették, hogy a hitben való találkozás ha nem

is az egyetlen, de a legerősebb kötelék, ami együtt tartja a családot. Mint család akarnak részt venni a plébániai életben. Azelőtt az apa az egyik plébániai klubnak volt a tagja, az anya az oltáregyletben dolgozott, a gyerekek hittanórára jártak. Ma együtt akarják hallani az Úr szavát, együtt akarnak nőni a hitben; a szülők is tanulni akarnak, egyrészt hogy gyermekeiket jobban taníthassák, másrészt hogy ők maguk is érettebb, igazabb kapcsolatot teremthessenek Istennel.”

† Sombor J. Gertrud

WARD MÁRIA ÉLETÚTJA

Korunk nagy hittudósa, Urs von Balthasar szerint két út vezethet a tradíciókhoz való szigorú ragaszkodásból egy új életszakaszba. Az egyik, az erőszakos, kívülről tör be, hagyományokat, műemlékeket, irattárakat rombol, és utána sivárságban kell mindent újrakezdeni. A másik út a lélek mélyéből fakad: ez a túlszárnyalás, a régi hagyományokon átlüktető élet dinamizmusa (Bástyák lerombolása 11. o.).

Ward Mária nehéz, sok újjal megajándékozott életútja forrongó, nagy változásokat hozó korában ezen a második módon, az áldozat erejével teljesedett ki. 1585. jan. 23-án született Old Mulwithban, Anglia yorkshire-i tartományában, amelynek nemrég kinevezett kormányzója megígérte I. Erzsébet angol királynőnek, hogy minden ottani katolikust a protestáns istentisztelet látogatására fog kényszeríteni. Szülei észak-angliai kemény jellemek és bátor hitvallók voltak, otthonuk az imádság háza. Mária gazdag szellemi adottságokat, mély lelkiséget, éles értelmet és másokra ható szép külsőt örökölt tőlük. Szinte szimbóluma életének, hogy Jézus volt első és utolsó szava, az a szent név, amelyet olyan gyakran hallott otthonában. Az értelmes gyermek hamar észrevette, hogy a szülői házban még életük kockáztatásával is vállalják a veszélyeket, segítik hitükért üldözött honfitársaikat, szerzeteseket, papokat rejtegetnek, és ebből a küzdelemből a nők is kiveszik a részüket. Az öt éves gyermek is, korának megfelelően, a megcsodált életpályát választotta, kijelentette: én is páter leszek.

Szülei féltő gonddal nyugodtabb helyre, nagyszüleihez küldték a minden iránt érdeklődő nyolc éves gyermeket. Ez a környezet is éppen olyan kedvező volt lelki fejlődésére. Éjjel, mikor néha felébredt, észrevette, hogy nagyanyja még ágya előtt térdelve imádkozik. Máskor adományokat küldött fogságban szenvedő honfitársainak, hiszen fiatal korában ő maga is több évet töltött hitéért börtönben. Mária követni akarta példáját, megkérte, hogy kedves tyúkjait a foglyoknak ajándékozhasa. Öt év múlva térhetett vissza otthonába. Életírói erről az időről serdülő kora bátorságára jellemző eseményt jegyeztek fel: A